

Uppdragsbeskrivning för Nationell arbetsgrupp för astma

Nationell arbetsgrupp för astma etableras i enlighet med den beslutade modellen i Nationellt system för kunskapsstyrning hälsa- och sjukvård. Syftet med arbetet är att öka jämlikheten, effektiviteten och kvaliteten i vården baserat på de behov och gap som identifierats av Nationellt programområde (NPO) eller Nationell samverkansgrupp (NSG).

Uppdragsgivande programområde/samverkansgrupp

- NPO lung- och allergisjukdomar, huvudansvar
- NPO barns och ungdomars hälsa

Bakgrund och syfte

Socialstyrelsen gjorde 2018 en uppföljning av följsamheten till Nationella riktlinjer Vård vid Astma och KOL (2015). Väsentliga brister när det gäller symtombedömning, genomförande av spirometri för diagnostik och uppföljning, erbjudande om rökavvänjning, patientutbildning och skriftlig behandlingsplan fastställdes. I Astma- och allergiförbundets medlemsenkät juli 2020 ses en likartad bild, liksom i Luftvägsregistrets årsrapport 2021. I årsrapporten ses också oroväckande siffror om att en relativt hög andel av astmatiker är rökare och att rökavvänjning endast har erbjudits till hälften. Allergikutredning har endast erbjudits till en minoritet av patienterna.

Enligt Astmarapporten 2017 från den longitudinella studien om astma och KOL (Omhändertagande av patienter med astma i Uppsala-Örebroregionen En rapport från PRAXIS-studien astma/KOL, Lisspers et al) var det en fortsatt låg andel av patienterna som uppfyllde behandlingsmålen, kände till vilken läkare som har ansvaret för behandling av astmasjukdomen och som hade träffat en astma-/KOL-sjuksköterska senaste året.

I Astma- och allergiförbundets medlemsenkät har också samverkansproblem vid övergång barn- och vuxenvård och samverkan primärvård och specialiserad vård tagits upp, liksom vård i tid.

NPO Lung- och allergisjukdomar och NPO barns och ungdomars hälsa ser ett stort behov av att effektivisera och strukturera vården av patienter med astma nationellt och inom sjukvårdsregionerna för att åstadkomma en jämlik, effektiv och kunskapsbaserad vård i ett personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp.

Vårdförloppets övergripande syfte är att patienter med astma ska få rätt diagnos och att behandling och uppföljning görs enligt befintliga riktlinjer, både i primärvård och specialiserad vård. Målet är att ha en sjukdom under god kontroll. Patienter med svår astma och bristande kontroll, trots omfattande behandling, ska kunna identifieras och ges tillgång till nya behandlingsmöjligheter enligt Läke-medelsverkets nya riktlinjer.

Nationella arbetsgruppens uppdrag

Uppdraget är att arbeta fram ett vårdförlopp, med ingång där den individuella patienten presenterar sig med symtom och tecken till astma.

Målgrupp för vårdförloppet är all vårdpersonal inom regional- och kommunal primärvård samt specialiserad vård.

I vårdförloppet ingår

- utredning
- diagnos
- behandling
- multidisciplinär samverkan
- vårdövergång från barn till vuxen
- uppföljning
- identifiering av patienter som kan bli aktuella för biologisk behandling

Som en del i det arbetet ingår även:

- en nulägesanalys utifrån patient-, och vårdperspektiv
- att identifiera uppföljningsindikatorer och vid behov medverka till konkretisering av dessa

- att vid behov föra dialog med stödfunktionen SKR om frågor rörande vårdförloppets påverkan på journaldokumentation och vårdinformationssystem
- att förankra arbetet inom kunskapsstyrningssystemet och andra adekvata intressenter
- att färdigställa vårdförloppsdocument och konsekvensbeskrivning inkl. hälsoekonomisk analys inför remissutskick
- hantera inkomna synpunkter i remissvar och färdigställa dokument inför beslut
- planering och genomförande av ett seminarium efter publicering
- granskning och uppdatering av befintliga kunskapsstöd i NKK/1177 vårdpersonal
- sprida i sina regioner/sjukvårdsregioner
- förvaltning och revidering av kunskapsstödet efter tre år

Arbetet ska redan från starten genomsyras av ett personcentrerat arbetssätt och också genomgående reflektera över förutsättningar för införande i lokala kontexter.

Uppdraget genomförs enligt gällande processer och styrdokument på nationell nivå och i enighet med det generiska ramverket för kunskapsstöd.

De nationella programområdena har ett ansvar för att vid behov bistå regioner i införande av vårdförlopp samt i uppföljning och i fortsatt utveckling av indikatorer för uppföljning.

Avgränsningar

I uppdraget ingår inte att ta ställning till hur vårdgivare organiserar sig för att efterleva kunskapsstöden.

Mål och förväntat resultat

Vårdförloppet ska utgå ifrån tillförlitliga och aktuella kunskapsstöd och därmed baseras på bästa tillgängliga kunskap om vård och behandling. Syftet är att patienter ska uppleva en mer välorganiserad och helhetsorienterad process utan onödiga väntetider i samband med utredning och behandling. På så sätt ska patienternas livskvalitet och nöjdhet med vården förbättras och vården bli mer jämlik och jämställd.

Vårdförloppet ska uppfylla följande kriterier:

- Den ska starta i primärvården, innefatta den specialiserade vården samt även vid behov den kommunala hälso- och sjukvården.
- Den ska kunna innefatta patienter med komplexa och långvariga sjukdomar.
- Den ska kunna främja hälsa i hela förloppet.
- De ska utformas så att de kan följas i de nya digitala vårdstöden som regionerna just nu, eller inom överskådlig framtid, upphandlar.

Sammansättning

Kompetens	JA	NEJ
Specialistläkare inom astma	2 specialister barn 2 specialister vuxna 1 specialist yrkesmedicin	
Specialistläkare inom allmänmedicin	2 specialister allmänmedicin	
Sjuksköterska inom astma (region/kommun)	1 specialistsjuksköterska barn 1 specialistsjuksköterska vuxna	
Distriktssköterska (region/kommun)	helst en av de distriktssjuksköterska	
Medicinskt ansvarig sjuksköterska (kommun)		Nej
Fysioterapeut (region/kommun)	1 för vuxna	
Arbetsterapeut (region/kommun)		Nej
Representant från kvalitetsregister eller annan kompetens kring uppföljning och analys	Luftvägsregister, primärvårdskvalitet adjungerad vid behov	
Informatik kompetens	Stödfunktion SKR	
Representant för elevhälsan <ul style="list-style-type: none"> • Elevhälsochef • Medicinsk insats (skolläkare och skolsköterska) • Psykologisk insats (psykolog) 	Via NPO barn/unga adjungerad	

<ul style="list-style-type: none"> • Psykosocial insats (kurator) • Specialpedagogisk insats (specialpedagog eller speciallärare)		
<ul style="list-style-type: none"> • Patient- eller närstående företrädare	Astma- och allergiförbundet Unga allergiker	
Processledning 30%	1 person	
SoS NSG läkemedel	Elisabeth Eidem, adjungerad Avstämning behövs	

Samarbete

Samarbete sker mellan berörda NPO/NPR, Socialstyrelsen, kvalitetsregister. Övrigt samarbete med berörda aktörer enligt huvudprocessen.

Arbetsätt

För kunskapsstöd gäller den arbetsprocess som är beskriven i Huvudprocess för utarbetande av kunskapsstöd inom nationellt system för kunskapsstyrning.

Nationella kliniska kunskapsstöd skrivs i framtagna mall. Det nationella stödet, där exempelvis den Nationella redaktionen finns, ger stöd i skrivprocessen.

Tidsram och leveranser

Uppstart av arbetsgruppen sker cirka tre månader efter att ordförande är utsedd.

Kunskapsstödet förväntas preliminärt att gå ut på granskningsrunda 1 i början på november 2024 med mål att gå på öppen remiss den 15 februari 2025.

Resursuppskattning

Tidsåtgång för ledamöter beräknas till cirka 15 procent och för ordförande till cirka 20 procent. Tidsåtgången varierar över tid beroende på i vilken fas arbetet befinner sig.

För frågor rörande ersättning hänvisas till de rutiner som finns för respektive sjukvårdsregion. Patient- och närståenderepresentanter samt utsedda från kommuner ersätts enligt fastställda ersättningsbelopp.

Kontaktpersoner

- NPO barn och ungdomars hälsa: Simon Rundquist
- NPO lung- och allergisjukdomar: under utredning

Ansvarsfördelning NPO/NSG och NAG

- NPO/NSG tillsätter arbetsgrupper
- NPO/NSG ansvarar för att rutinen för nominering och fastställande av NAG-ordförande och NAG-ledamöter tillämpas
- NPO/NSG leder och följer upp arbetet i arbetsgrupperna. Arbetsgruppen ska ha en kontinuerlig dialog med NPO/NSG. Om ansvaret för NAG:en är delad mellan flera NPO/NSG kan en styrgrupp bildas med representation från samtliga NPO/NSG.
- NAG rapporterar arbetet direkt till NPO/NSG, eller via styrgrupp
- NPO/NSG godkänner NAG:ens slutprodukt
  - För kunskapsstöd gäller:
    - NPO/NSG beslutar när kunskapsstödet och konsekvensbeskrivning är klara för remiss/synpunktsinhämtning
    - NPO/NSG beslutar när kunskapsstödet är klart för publicering
      - För personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp kan det finnas särskilda beslutsvägar.
- NPO/NSG ansvarar för förvaltning av arbetet (t.ex. framtaget kunskapsstöd).